

Problem Rosji z symbolami państwowymi

20 STYCZNIA 2001

7 MINUT CZYTANIA

pride1979 / Pixabay

Jak napisać o hymnie sąsiedniego mocarstwa, by nie popełnić dyplomatycznej gąfy, tym bardziej że tekst jest poprawny politycznie? Pisarz Wiktor Jerofiejew stwierdził swego czasu, że dialog Rosjanina z nami nie jest możliwy, gdyż zbyt różni się nasze pojmowanie świata.

AFP

8 grudnia 2000 r. 343 deputowanych
Dumy zatwierdza nowe godło
państwowe

Polak jakoby prowadzi dyskurs kartezjański, natomiast u podstaw rozważań Rosjanina znajduje się „ogólna witalność, integrująca sprzeczności jako elementy »żywego życia«”, jak zapewniał Jerofiejew. I oto „żywe życie” integruje sprzeczności: Sankt Petersburg jest centrum Guberni Leningradzkiej, Jekaterinburg – Swierdłowskiej (Jakow Swierdłow – komunista), zaś w mieście Kirow (Siergiej – też komunista) działa Wiatkij Teatr, muzeum, Instytut Pedagogiczny (Wiatka – przedrewolucyjna nazwa Kirowa); orzeł dwugłowy zintegrował się z „trójkolorem”, z melodią hymnu bolszewickiego (częściowo i ze słowami – refren zaczyna się identycznie), a na paradach wojskowych – z czerwonym Sztandarem Zwycięstwa. Kiedyś dla takiej integracji wymyślono nazwę – „narodowy bolszewizm”. Więc dlaczego Jerofiejew mówi teraz, że tekst nowego hymnu wywołuje w nim „wesołe uczucie farsy”, że tekstu należało poszukać raczej w skarbnicy poezji rosyjskiej, że tekst i muzyka są „narodową pomyłką” i ma nadzieję, że hymn nie przetrwa długo?

Problem z godłem

Heraldyka rosyjska formowała się odgórnie. Nie było tradycji i do tej pory nie ma takiego symbolu państwowego, z którym utożsamiłby się każdy obywatel Rosji. Heraldyczną twórczość uprawiano w XVIII, XIX i nawet XX w., co dla Europy było anachronizmem. Najstarszym i chyba najbardziej rosyjskim herbem jest emblemat Rusi Moskiewskiej – jeździec na koniu włócznią zabijający smoka (św. Jerzy Zwycięzca, herb Moskwy), znany z ikon i opowieści ludowych. Rzymskiego czarnego orła dwugłowego – symbolu panowania nad Zachodnią i Wschodnią

częścią Imperium – wedle legendy otrzymał w wianie Iwan III żeniąc się z Zofią, siostrzenicą ostatniego cesarza bizantyjskiego. Dzięki temu Moskwa stała się Trzecim Rzymem, zaś czarny orzeł dwugłowy godłem Imperium Rosyjskiego, czego Zachód początkowo nie chciał uznać, gdyż „dziedziczenie” odbyło się wbrew zasadom (Rosja nie była częścią Bizancjum).

Z flagą Rosjanie mieli nie mniejszy problem. Spierali się o nią od drugiej połowy XIX w. (wcześniej flagi państwowej w Rosji nie było), a w 1989 r. rozpoczęła się prawdziwa ideologiczna wojna na flagi: pod czerwoną występowali komuniści, pod biało-niebiesko-czerwoną (z lat 1884–1917) demokraci, pod czarno-żółto-białą (z lat 1858–1883) nacjonaści, zaś jeszcze inni pod flagą św. Andrzeja (białe pole z niebieskim krzyżem po przekątnych; rosyjska bandera wojenna). Dzisiaj stanęło na biało-niebiesko-czerwonej. Kiedyś kolory te interpretowano następująco: biały – wolność i wielkość, barwa św. Jerzego Zwycięzcy; niebieski – barwa Matki Bożej; czerwony – piękno (krasny), barwa chorągwi z ikonami i szat carskich. Komuniści zinterpretują zapewne te kolory inaczej (czerwony kolor Putin zadekretował jako kolor zwycięstwa).

Problem z hymnem

Od 1833 do 1917 r. hymnem państwowym Rosji była pieśń Lwowa i Żukowskiego „Boże, chroń cara”. Hymnem Rosji Radzieckiej stała się „Międzynarodówka” (po krótkich sporach, czy nie wybrać aby „Marsylianki”), zaś w 1944 r. na polecenie Stalina wprowadzono nowy hymn „Niezlomny sojusz wolnych republik zrzeszyła na wieki wielka Ruś” z tekstem Siergieja Michałkowa i H. El-Registana oraz z muzyką Aleksandra Aleksandrowa (na kanwie „Marsza partii bolszewików”). W listopadzie 1991 r. hymnem Federacji Rosyjskiej stał się finał opery Michaiła Glinki z 1834 r. „Życie za cara” (w czasach radzieckich wykonywano go wobec dowodzącego defiladą po przegładzie wojsk). Dzisiaj Putin przywraca hymn stalinowski. Autorem nowych słów jest ten sam radziecki bajkopisarz, który przed laty pierwszy zaśpiewał: „Wychował nas Stalin...” (na marginesie: w tym samym czasie, gdy Putin zatwierdzał tekst hymnu, Zjazd Komunistycznej Partii Gruzji przyjął uchwałę „O partyjno-politycznej rehabilitacji Stalina”).

Aplikacja „Fiszki Polityki”.

**Fiszki
Polityki**

Polska i świat w pigułce, każdego dnia!

[DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ >](#)

Według sondaży 77 proc. społeczeństwa poparło nowy-stary hymn, 11 proc. było przeciw, 12 proc. – nie miało zdania. Dumę wsparli w oficjalnych wystąpieniach również rosyjscy muzułmanie, buddyści, Cerkiew prawosławna i najstarszy z rodu – książę Nikołaj Romanow. Sprzeciwiła się garstka inteligencji. Aleksander Sołżenicyn uznał, że pospieszono się, że problem symboliki należało odłożyć przynajmniej na 25 lat, gdyż „ludziom umierającym z beznadziejności w kwiecie wieku obojętne jest, czy jakiś hymn brzmi nad ich głowami. Orzeł dwugłowy nie pomoże milionom tonącym w nędzy”. Inny pisarz Julij Kim zakpił sobie: „Rosjo, Rosjo, nie trzeba, nie słuchaj,/ Jaką piosneczkę śpiewamy bez wstydu./ Chcieliśmy od nowa, od nowa, najlepiej,/ A wyszło – jak wyszło, jak zwykle – do bani!/ Precz wątpliwości,/ Równaj szyk, /Gwiazda czy orzeł, /Niedźwiedź czy dzik. /Śpiewamy znowu /Aleksandrowa, /Niech ktoś podpowie /Jakoweś słowa!”

Bolszewizm jako jeden z nurtów utopii komunistycznej z założenia powinien być ruchem antynacjonalistycznym („burżuazyjnej” kategorii narodu przeciwstawił socjalistyczną kategorię klasy). Jednak od samego początku łączono go z rosyjskim misjonizmem narodowym. Rewolucyjnie nastroszeni „narodowcy” („smienowiechowcy”, „popucziki”), dla których rewolucja była ruchem antyzachodnim, nie brali zupełnie pod uwagę internacjonalistycznych haseł marksizmu. Dla nich liczyła się tylko Rosja i jej misja zbawienia świata od zachodniego kapitału, mieszczaństwa, racjonalizmu. Kulturowana przez stulecie wiara w „naród-lud” owocowała przekonaniem o słuszności rewolucji i nadzieją na spełnienie się misji przeobrażenia świata. Burżuazję i kapitalizm zaczęto utożsamiać z Zachodem i stopniowo konflikt klasowy zmienił się w narodowy, antyzachodni.

Coraz wyraźniej dawał o sobie znać tzw. czerwony patriotyzm. W jego popularyzacji nie małą rolę odegrała wojna z Polską w 1920 r., konflikt z Japonią w latach 1920–1922, później wojna z Niemcami. Dzisiaj znowu ożył i naiwnie brzmią słowa Zbigniewa Brzezińskiego (z „Gazety Wyborczej”): „Aby – na wzór Niemiec – odkupić własne historyczne grzechy, Rosja będzie musiała raz na zawsze skończyć ze swoją imperialną przeszłością”. Niczego nie będzie musiała, gdyż zbyt mało Rosjan poczuwa się do grzechu i zbyt wielu dostojników prawosławnych publikuje swe teksty w tygodniku „Sowietskaja Rossija”.

***

Prof. dr hab. Andrzej D. de Lazari – filolog, literaturoznawca, sowietolog jest pracownikiem Katedry Literatury i Kultury Rosyjskiej Uniwersytetu Łódzkiego.

Hymn Rosji

Muzyka: Aleksander Aleksandrow

Słowa: Siergiej Michalkow

O Rosjo – najświętsze nasze mocarstwo!

O Rosjo – umiłowany kraju nasz!

Potężna wola i wielka sława

Są twym majątkiem po wsze czasy.

Refren:

Sław się Ojczyzno nasza wolna –

Odwieczny związek braterskich narodów,

Od przodków dana mądrości narodowa,

Sław się kraju! Jesteśmy dumni z ciebie!

Od mórz południowych do polarnego kręgu

Rozpostarły się nasze lasy i pola.

Tys jedna na świecie! Jedna jesteś taka!

Strzeżona przez Boga ziemio ojczysta.

Rozległe przestworza dla marzeń i życia

Przyszłość przed nami otwierają lata.

Siłę nam daje nasza wierność Ojczyźnie.

Tak było, tak jest i tak będzie na wieki!

Od symbolu do symbolu

Hymny

1917 r.

Po obaleniu cara Mikołaja II nowa władza przyjmuje „Międzynarodówkę” kompozycji Pierre’a

Degeitera jako hymn państwowy

1944 r. Stalin wprowadza nowy hymn radziecki z muzyką Aleksandra Aleksandrowa i słowami Siergieja Michalkowa

1991 r. Po upadku komunizmu Borys Jelcyn zastępuje dekretem hymn ZSRR melodią Michaiła Glinki bez tekstu

8 grudnia 2000 r. Duma Państwowa uchwała przywrócenie dawnego hymnu ZSRR z nowym tekstem, który ma dopiero powstać **Za hymnem stalinowskim głosuje 381 z 450 deputowanych**

Flagi

1896 r.

Trójkolorową flagę państwową wprowadzono za cara Mikołaja II

1918 r. Bolszewicy zastępują trzy kolory \tsierpem i młotem

1991 r. Jelcyń przywraca flagę trójkolorową

8 grudnia 2000 r. Oficjalne uznanie trzech kolorów przez Dumę Państwową \t**(342 głosy za)**

Godło

1993 r.

Carski dwugłowy orzeł zastępuje sierp i młot

8 grudnia 2000 r. 343 deputowanych Dumy zatwierdza nowe godło państwowe

Polityka 3.2001 (2281) z dnia 20.01.2001; Świat; s. 40

Oryginalny tytuł tekstu: "Boże, chroń niedźwiedzia"

Andrzej de Lazari

POLITYKA

PULSAR

DWUTYGODNIK FORUM

POLITYKA INSIGHT

LEŚNICZÓWKA NIBORK

Projekt: Cogision, Ładne Halo

Wykonanie: Vavatech

Prawa autorskie © POLITYKA Sp. z o.o. S.K.A.